

OAZE K'IK HEN DEN EERSTE PRIJS, KOOK MIJN MOEDER PAP MEE RIJS!

Deel IV. Nog meer persoonlijke getuigenissen van primussen (Vervolg)

Mevrouw Yvonne Naessens bezocht de O-L-V. Presentatie in de Langestraat te Ledeberg en was er primus perpetuum tot in het achtste leerjaar in 1935. (Fig. 10)

"Het was toen de traditie dat de ouders de prijsuitreiking op school niet mochten bijwonen. Zij moesten buiten op de koer blijven wachten tot wanneer de hele plechtigheid achter de rug was. Wij moesten onder marchmuziek het podium op en af marcheren, waarna ik het rode lint met de vermelding "UITMUNTENDHEID" omgehangen kreeg. Ik zie mijn vader nog steeds staan op de binnenkoer van de school, met zijn bolhoed tot over zijn oren. Hij was nl. niet gewoon die te dragen en hij was wat te groot. Hij stond mij daar op te wachten met mijn zuster om in de koets te stappen die buiten op straat stond te wachten.

Vader wou eerst niets doen. Ik was vroeger nl. altijd de eerste en hij begon dit al heel normaal te vinden. Maar een zuster van de school heeft hem dan toch op andere gedachten gebracht, door er hem op te wijzen dat het nu toch heel uitzonderlijk was, want dat er 32 punten verschil waren tussen mij en de tweede. Daardoor heeft hij het uiteindelijk dan toch gedaan.

Hij was beroepsmilitair en het eerste wat hij deed, was met de koets naar zijn commandant rijden op de Muinkkaai. Cdt Lambert was dat. Ik kreeg daar een wit kanten kraagje met dito manchetten om later op een uniform te kunnen dragen. Daarna ging de rit naar de Veldstraat te Gentbrugge, waar we woonden. Ik herinner me nog dat mijn zus en ik dat zeer grappig vonden en we in de koets steeds maar zaten te lachen wegens de ongewone situatie. Vader nam die rit zeer ernstig op en maakte zich kwaad : "Dat moet gedaan zijn", zei hij streng.

Fig. 10. Yvonne Naessens was primus perpetuum tot in het achtste leerjaar in 1935 in de O.-L.-V. Presentatie in de Langestraat te Ledeberg. (Verzameling Eddy Levis)

Toen wij aan ons huis kwamen stond al het volk buiten en het eerste venster van onze kruidenierswinkel - we verkochten nl. koloniale waren en provisieaardappelen - was leeggemaakt en daar stonden reeds alle geschenken van de familie in. Ik weet nog dat het duurste geschenk een fiets was met ballonbanden van 750 fr., wat toen vrij duur was, van mijn grootvader. Ik moest eerst en vooral een Belgisch lint doorknippen dat over de straat gespannen was. Door de gebeurtebond werd de erewijn aangeboden en een gelegenheidstoespraak gehouden. Daarna reden we naar het midden van de straat naar het huis van mijn grootouders waar weer een lint doorgeknipt en een brief voorgelezen werd. We laten U op de volgende bladzijden de twee teksten beluisteren.

Toen we uiteindelijk thuis waren hebben we alle geschenken eens goed bekeken en de visitekaartjes van de milde schenkers eens doorgenomen. Dan ben ik met mijn vader begonnen aan "den toernee" door de straat langs alle cafés. Mijn vader met zijn bolhoed en ik met mijn wit kleed met mijn lint. Ik kan U verzekeren dat we veel cafés gedaan hebben. O.a. de Katholieke Kring, het Vlaams Huis en het café van René Boone in de Hoveniersstraat. Ge kunt U wel indenken dat vader 's avonds "al goed deur de neuze was".

Hij was ook lid van de muziekmaatschappij "Concordia" te Ledeberg en die hadden beloofd dat ze gingen komen. Wij waren op die dag natuurlijk niet de enige primus die ze "af te doen" hadden en vader dacht : "Ze zullen niet meer komen, we gaan gaan slapen". Die had dat wel van doen, want hij was 's avonds bij manier van spreken op zijn knieën binnen gekropen. We lagen al in ons bed toen we in de verte muziek hoorden aankomen. Mijn vader wipte onmiddellijk uit zijn bed en riep : "Allemaal opstaan, ze zijn daar!" En in een wip moesten we ons weer aankleden, wit kleed en lint en al om als de vliegende pest aan de voordeur te gaan wachten. Na de serenade inviteerde mijn vader de hele fanfare, muzikanten en bestuur inclusief toch zeker een 30 à 40 man (!) binnen om een (twee,...) glazekens te drinken.

De zaterdag daarop werd de hele klas thuis geïnviteerd op een koffietafel met boterkoeken en chocolademelk.

Waarde Yvonne,

Wij zijn nogmaals gelukkig een Primus in ons midden te hebben. Wij moeten waarlijk bekennen dat den Veldwijk veel goede elementen in zijn midden heeft, want laat het ons maar zeggen er gaan maar weinig schooljaren voorbij dat wij niet in de gelegenheid gesteld worden, een Primus der scholen te kunnen viereu.

Nu meer dan ooit, wezen het ons toegelaten, U en uwe ouders al onze gelukwenschen toe te sturen en wij durven hooften, dat U steeds den zelfden weg zult volgen, om uwe ouders gelukkig te maken, en onze geburen met eer over U te kunnen spreken.

Dat U altijd als een voorbeeld zoude kunnen dienen, aan uwe schoolvrienden en kamaraden.

Wij verzoeken U dus, in naam der

gebuurte deze geschenken te willen aanvaarden,
en wij drukken de hoop uit, dat U er nog
lang zult kunnen van genieten in uwe verdere
loopbaan.

Goed heil, en veel geluk.

Gentbrugge, den 16^e Juli 1935.

A. M. W. G.

Aan Onze Primus
in volle hartelijkheid opgedragen!
Waarbare Yvonne,

De dag die Gij heden
beleeft, zal in Uw jong hart gegrift
blijven als een der schoonste dagen Uws
levens.

Vooral Uwe familie is trotsch
op U! Uw ouders, Uw bloedverwan-
ten, juichen eenparig, om de groote
eer die Gij hun op dezen blijden dag
bezorgt.

Op 14 jarigen ouderdom
hebt Gij de grootste onderscheiding
bekamen, die een volkskind bevoogen
kan.

It is in naam Uwer groot-
ouders, en bijzonderlijk in naam van
Uw Peter, dat ik op dit oogenblik hul-
de breng aan de vlijt, aan de
liefde tot de studie, die Gij aan
den dag hebt gelegd.

Gij, als oudste kind eener
doorbrave familie, zijt een voorbeeld
voor Uw broer en zuster. Gij toont
hen den weg die zij moeten opgaan!

Gedurende de verloopene
schooljaren hebt Gij U steeds weten
te onderscheiden door Uwen overjooos-
den aanleg tot de studie.

Gedurende de laatste
jaren vooral, hebt Gij U opgewerkt!

Uw uur gaat Gij eene nieuwe
periode aanvangen.

In Uwe verder studien hopen en
wenschen wij hartelijk dat Gij met de-
zelfde wilskracht en met dezelfde werk-
zaamheid zult voortieeren, opdat de groote
eer en de uiterste voldoening die wij nu
genieten, zonder mogen voortduren.

Gij draagt in U voor ons, een groote
hoop!

Yvonne,

Wees ervan overtuigd dat Uw groot-

vader en Peter op dezen dag een der gelukkigste menschen is, omdat hij zelf bij onschuld weet, wat geleerdheid vermag.

Ja voort op den ingeslagen weg!
Wees verder de trots Uwer ouders!

Blijf de voorbeeldige leerlinge die Gij tot op heden waakt!

En moge de Almachtige, in wiens handen Uwe verdere beschikking ligt, U een toekomst voorbehouden, waardig van Uwe brave familie

Met volle borst zoezen we U toe:

Yvonne,

Doe voort!

Heil onze Primus!
Uw Peter.

Wat mij wel bijgebleven is, is de herinnering aan mijn moeder. Zij is zeer vroeg gestorven toen ze nog maar in de dertig was en iedere keer dat ik de eerste van de klas was, liep ik zo snel ik kon naar huis, waar mijn moeder mij reeds stond op te wachten en ik riep toen van ver: "Ma, ma, 'k ben were den eersten!" Dan kreeg ik 25 centiem en maakte ze boterkoeken met chocolademelk klaar. Dat ze die ene keer dat ik dan toch gevierd werd niet meer mocht meemaken speet mij enorm.

Later studeerde ik in dezelfde school verder in het pensionnaat, maar dan als extern. De opleiding was daar eentalig Frans en wie betrappt werd op Vlaams spreken moest 25 centiem betalen. Daar ben ik tot mijn 19 jaar naar school geweest tot in de "troisième moyenne". Toen ben ik bureelwerk gaan doen bij A.C.E.C.-Carels op de Dok tot 1945. Daarna ben ik gehuwd en heb ik de "comptabiliteit" gedaan in de zaak van mijn echtgenoot."

René De Wulf is de jongere broer van **Mariette De Wulf**, die we reeds hoger aan het woord lieten. Hij liep school in de St.-Stanislasschool beter bekend als de "Broederscholen" in de Kleine Kerkstraat te Ledeberg waar hij in 1937 in het 8ste leerjaar primus was.

"Ik weet nog dat ik ontzettend veel boeken gekregen heb en de klassieke medaille natuurlijk. Ik moest mij van mijn ouders in de zelfde houding als primus laten fotograferen als mijn zuster, met mijn stapel boeken. Die foto moest naast de hare in het salon hangen. Mijn ouders waren daar heel trots op. Met de koets moest ik de verplichte rondrit door de gemeente doen en in de Van Lokerenstraat was de etalage van onze sportzaak gedeeltelijk leeggehaald en daar stond o.a. mijn fiets in. Die was gekocht met het geld dat de burens omgehaald hadden.

Iets heel toevallig was het volgende : mijn toekomstige echtgenote woonde toen ook te Ledeberg. - We kenden mekaar toen uiteraard nog niet - Haar moeder had gezegd : "Kom, we gaan eens kijken naar de geschenken van de primus, dan kunt ge eens zien wat ge kunt bereiken als ge goed leert! Zorg maar dat ge dat ook doet." Veel later zijn we dan met mekaar in kennis gekomen en die anecdote werd dikwijls opgerakeld. In de loop van die week zijn ten andere nog heel veel mensen naar de geschenkenuitstalling komen kijken. Verder hebben we de dag nog in besloten familiekring doorgebracht en nu en dan kwamen enkele prominenten hun gelukwensen aanbieden, zoals de deken en de burgemeester, die dan ook een glaasje meedronken.

Nog een anecdote : mijn ouders vonden dat ik naar het St.-Gregoriuscollege moest gaan. Nu was dat een verhuis van een volksschooltje naar een op zijn zachtst uitgedrukt "meer geëvolueerde school" en ik weet nog dat ik alle dagen al schreiend naar huis kwam. Als ik er nu nog aan terugdenk, komt die periode mij nog altijd over als de hardste tijd van mijn leven.

Uiteindelijk mocht ik dan toch naar het St.-Lievencollege gaan van mijn ouders, waar ik mijn humaniora uitgedaan heb. De eerste trimester was ik daar de 10de en alle volgende zat ik steeds bij de eerste 5. We zijn ten andere nog op V.T.M. geweest in het programma "Klasgenoten" met de klas waar Louis De Lentdecker in zat.

Daarna ben ik naar de Rijksuniversiteit te Gent geweest, waar ik in 1949 als apotheker afstudeerde. Nu ben ik sinds 1989 op rust, maar mijn dochter heeft de zaak nu overgenomen.

Achteraf gezien leek alles in den beginne voorbestemd om niet verder te studeren, maar later heb ik er nooit spijt van gehad en ik heb het ook nooit als handicap ervaren dat ik naar zo'n klein volksschooltje geweest ben. Ik was daar graag", aldus Dhr. René De Wulf.

Mevr. Elza Ongena was in 1939 primus in de technische vierde graad in de Gemengde School Victor Carpentier op de Meulestedesteeuweg.

"Nog voor het einde van het schooljaar werd ons meegedeeld wie de 9/10 der punten behaald hadden en ook wie de eerste was. Na de examens was er proclamatie op school met "stukjes", toneeltjes, liedjes, enz... Voor het 6de, 7de en 8ste leerjaar was er nadien dan nog een algemene prijsuitreiking voor alle stadsscholen in de Koninklijke Franse Schouwburg. De directeur en de schepenen overhandigden de prijsboeken. Men speelde er "Lente" van Duysburgh en "Les joyeux chasseurs" van Metzner om zoals naar gewoonte te eindigen met het Belgisch Volkslied. Het orkest stond onder leiding van Dhr. Adhémar Lepage.

De koets kwam ons afhalen aan school en voerde ons naar huis in de Marmerstraat (Nu verdwenen met de aanleg van de dokken in de haven.) waar mijn ouders café "In de Sportman" uitbaatten, dat vooral door dokwerkers bezocht werd. Gewoonlijk moest ik tussendoor nog het café kuisen en de glazen wassen en als ik van school thuis kwam, stond de was en de strijk klaar. Maar deze keer niet. Het huis was versierd met guirlandes en boven de deur hing een bord : "HULDE AAN ONZE PRIMUS". Toen we toekwamen stond de hele buurt uit en een mijnheer heeft daar de lofredde uitgesproken. Er werd een groot feest gehouden waarop de hele buurt - die was niet zo groot - voor de koffietafel uitgenodigd was. Daar kreeg ik dan een hele boel geschenken die we op het biljard in het café uitstalden. Er werd muziek gespeeld met een fonograaf. De familie was daar ook op uitgenodigd en er werd nadien nog een "dreupelke" geschonken. We hebben daar veel plezier gemaakt.

Ik zou eigenlijk graag tolk geworden zijn, maar ik mocht niet verder leren van mijn ouders. Mijn vader zei : "Wij zijn maar gewone werkmensen en gij moet ook maar gaan werken". Zo ben ik tot aan de oorlog gaan werken als inpakster in een zoutziederij en daarna heb ik moeten ophouden, ben ik een tijdje huisvrouw geweest, heb ik nog een café uitgebaat in de Savaanstraat en de kantine van de E.B.E.S. te Langerbrugge opengehouden.

Vroeger ging ik wel de zondag naar de English Club om zo toch nog wat talen te studeren en nu dat ik op rust ben, ben ik nog Spaans en Engels gaan studeren om mijn schade in te halen."

Mevr. **Judith Blom** bezocht de parochiale school St.-Baafs in de Capucijnenham 18 aan de Keizer Karelstraat. Zij was er ononderbroken primus van het eerste tot het achtste leerjaar. (1942)

"Mijn ouders waren op school uitgenodigd voor de prijsuitreiking, maar ik wist daar niets van. We speelden voor hen een "stukske". De parochiegeestelijke hield een toespraak, waarna mijn vader mij hoogstpersoonlijk de prijs mocht overhandigen. Ik had ook nog verscheidene bijzondere prijzen, zoals die van "Wijsheid" en ook de prijs van de opstelwedstrijd van het Davidsfonds. Ik kreeg een medaille aan een rood lint met inscriptie : recto : "St.-Baafsschool - Capucijnenham 18 - Gent" en verso : "Prijs van Wijsheid".

We woonden toen op de hoek van de Belfortstraat en de Kammerstraat, waar mijn ouders "Taverne Antonio" uitbaatten (Nu Generale Bank). Voor mij was er geen koets met paarden. Dat kon door de oorlogsomstandigheden niet zijn, maar ondanks alles was mijn vader toch aan een rauwe hesp geraakt en 's middags aten we smakelijk aardappelen met een dikke schel rauwe hesp erbij. Dit was toen een waar festijn.

Mijn vader werkte in die tijd bij Franchomme in de Zonnestraat en hij had mij van daar een rol stof meegebracht om een zomerkleedje van te maken. De dames daar hadden een mooi boeket bloemen gekocht en een poederdoos. Ik herinner mij nog mijn reactie zo van : "Wat moet ik daar nu mee doen?" Ik was toen ook nog maar een kind van 14 jaar en toen was dat nog niet allemaal zoals nu. Ik bezit ook nog een paar wenskaartjes van vriendinnen en een telegram van 2 dames van Franchomme.

Men zou graag gewild hebben dat ik in het onderwijs ging, maar dat lag mij niet, daarvoor was ik te "nerveus". Doch op school drong men aan en schakelde zelfs de onderpastoor in om mij op andere gedachten te brengen. Zelf wilde ik naaister worden. Men zou mij aan een studiebeurs helpen, maar ik wou niet. Tegen het einde van de oorlog ben ik als "découpeuse" (voorsnijdstster) begonnen in een naaiatelier om een tweede inkomen te hebben. Later ben ik er weggegaan en nu werk ik nog steeds bij de Neutrale Mutualiteit waar ik het winket en het binnenwerk doe.

In 1936 was **Cécile De Braekeleer** op 14-jarige leeftijd primus in het achtste leerjaar in de parochieschool van "Trezeke Muie" (St.-Theresia-Muide) te Gent. De plechtige prijsuitreiking greep zoals altijd plaats in de parochiale kring in de Loodsenstraat in aanwezigheid van de directrice en de pastoor (Fig. 11).

"Daar werd ik met een open koets afgehaald om ons naar de Amerikalaan te voeren, een verloren straat langs de spoorwegberm van de Afrikalaan, waar we toen woonden, maar het goot water en de "open" koets werd meteen een gesloten koets, zodat we niet zoveel bekijks hadden dan we verwacht hadden. Nochtans stonden er mensen op de hoek van de Afrikalaan, die ons kwamen feliciteren. Ook toen we aan huis kwamen wenste men ons proficiat.

Er was niets versierd, noch de straat, noch het huis, maar er was wel een gezellig samenzijn met enkele naaste familieleden, heel bescheiden, met taart, koffie en koekjes.

Ik volgde nadien les bij "Woedstad & Schietse", een privéschool op de Martelaarslaan waar ik het diploma van textieltekenaarster voor Jacquardweefsels behaalde. Mijn diploma vermeld : kaarttekenen, kaartzetten en kunstweven. Ik oefende dit beroep uit tot aan de geboorte van mijn kinderen".

Nadien werkte mevrouw De Braekeleer privé nog als thuiswerkster in opdracht van Dhr. Neels (Familie van Marc Sleen) eveneens als tekenaarster voor

Fig. 11. Cécile De Braekeleer, primus in de Katholieke meisjesschool St.-Theresia-Muide in 1936.

Reproductie Fotoburo Bodenghien. (Verzameling E. Levis)

Jacquard weefsels. Zij maakte de ponskaarten om de weefgetouwen te besturen. Men kwam die opdracht thuis afgeven en enkele dagen later moest die afgewerkt zijn.

In het achtste leerjaar was **André Meyskens** primus van de parochieschool St.-Jozef in de Vlotstraat. We schrijven dan 1942, Tweede Wereldoorlog.

"Mijn schoolmeester en tevens directeur, was de vader van Paul Rutger, de bekende organist van o.a. de B.R.T. Mijn moeder was primus geweest, en ze heeft mij tot mijn 14 jaar naar school laten gaan, omdat ik ook primus zou geworden zijn en dat is mij uiteindelijk gelukt. Op school werd de prijsuitdeling opgeluisterd met "stukskes" : zang, dans, toneel; elke klas bracht iets en ik herinner mij nog dat ik het orkest van de V.P. (Vakantie Patronage) dirigeerde. Dat orkest bestond uit mirlitons, een soort rietfluitjes, banjo's, trompetten en een "grosse caisse" (grote trom). Men had op de muziekllessenaar zo maar een boek neergezet, en ik maar dirigeren! En zeggen dat men mij dan nog genomen had omdat ik de enige was die noten kon lezen omdat ik pianoles gevolgd had... Achteraf werden de medailles mij door pastoor Dufour omgehangen. Ik herinner mij nog dat in 1942 de medaille met de helft verkleind was wegens metaalgebrek in de oorlogsjaren. Ik weet nog dat de Duitsers in onze school gelegerd waren. Die hadden de hele benedenverdieping ingenomen. Wij kregen

toen les in 4 lokalen boven. Het eerste en het tweede zaten elk apart; het derde, vierde en vijfde zaten samen en het zesde, zevende en achtste leerjaar ook en dit vooral om kolen te sparen. Tijdens de les werd er dan nog buiten op de speelplaats door de Duitsers "exercitie" gehouden en als die nog bezig was tijdens de speeltijd, dan moesten we onder het afdak staan en konden we niet spelen.

De situatie was dat jaar zo nijpend, dat men in de winter van 42 's nachts de kachels niet meer kon laten verder branden. Elke morgen moesten we zelf (!) de kachel aansteken en daar bleven we dan rond staan tot hij goed warm was. Je kunt je zo ongeveer de situatie voorstellen waarin wij toen moesten leren.

Terug naar de prijsuitreiking nu. Na het schoolfeest gingen we te voet van de Vlotstraat naar de Wondelgemstraat waar mijn ouders een winkel hadden recht over de Wilgestraat. De buurt wist wel dat ik primus was, maar door de oorlogsomstandigheden viel er ook al niet veel te feesten en te geven. De mensen kwamen ons echter wel proficiat wensen. Wat ik mij mijn leven lang zal herinneren was dat, ondanks het feit dat het oorlog was en zo'n ellendige koude winter en er bijna geen eten was, mijn moeder er toch in geslaagd was 1 (één) wit brood te bemachtigen. Daar kregen we dan elk drie sneetjes van, en ik... 4, omdat ik primus was. Daar werd dan nog een heel maandrantsoen margarine op gesmeerd. Het was twee jaar geleden dat we nog wit brood gegeten hadden! En zo was het dan achteraf bekeken toch nog een beetje feest.

Ook aan de foto die van mij gemaakt werd is een verhaal verbonden. Mijn ouders hadden nl. geen geld om mij een nieuw kostuum te kopen. Daarom had mijn moeder mijn pak van mijn plechtige communie uitgelegd. Met mijn broek had ze dat ook geprobeerd maar dat lukte niet zo en daarom sta ik op mijn primusfoto met hemdsmouwen die ellenlang uitsteken, en een broek van iemand anders.

Primus zijn maakte toen wel indruk, want toen ik na 30 jaar terug enkele schoolmakers ontmoette in de kring, zei een daarvan : "Vriend, dat was ne slimme. Die es hier nog priemuus geweest!" Dit om U maar een beeld te geven van het feit dat dit toen indruk maakte. Men voelde zich toentertijd dan ook wel een beetje belangrijk, alhoewel je het peil van zo'n parochieschooltje - en dan vooral nog in oorlogstijd toen we met drie klassen in één lokaal zaten - niet kunt vergelijken met het peil van iemand die nu 95 % haalt.

Later ging ik naar het St.-Lievenscollege, het toen meest democratische college van Gent, maar daar kwam ik dan toch terecht in een bourgeoismilieu tussen zoons van rijke boeren en burgerij. Het inschrijvingsgeld was toen 2.000 fr. per trimester, wat toen zeer veel was en niet door iedereen kon betaald worden. Uiteindelijk werd ik verkoopsdirecteur voor "7-Up"-Amerika voor Benelux en Frankrijk. En nu ben ik op rust." Tot zover André Meyskens.

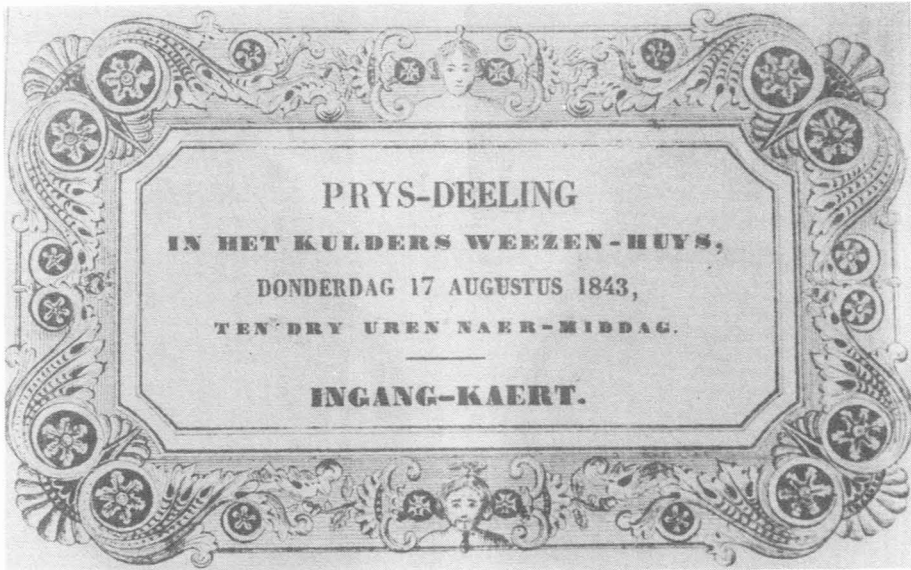

Fig. 11b. Ingangskaart voor de prijsuitreiking in het Jongensweeshuis uit 1843. Reproductie Fotoburo Bodenhien. Verzameling Jérôme Storme.

Ook in het vroegere Jongensweeshuis op de Martelaarslaan, beter bekend als de "Kulderscholen", bestond een speciale ereprijs van verdienste die bestond uit een gouden medaille (Fig. 12a) en een geldprijs van 350 fr. Dhr. **Jérôme Storme** viel deze prijs te beurt op 6 augustus 1944, na het behalen van zijn onderwijzersdiploma. Alhoewel het hier niet echt om een primus gaat in de zin van : de eerste van de klas, gaat het hier wel over de beste van de school en vinden wij dit fenomeen best passen binnen de context van onze artikelenreeks. (Fig. 12b)

"Bij de weesjongens was dat iets speciaal. Jaarlijks was er een prijsuitreiking in de maand augustus. De prijzen kwamen meestal van stichtingen, mensen die een zekere som ter beschikking van de vroegere Commissie van Openbare Onderstand (nu O.C.M.W.) stelden, waarvan de rente elk jaar onder de vorm van een "prijs" uitgereikt werd. Zo was er bvb. een prijs van Prof. Leboucq. Dat waren sommen van zo ongeveer 150 à 300 fr. Je kreeg daar een heel mooi diploma voor - zo berust er een in het Museum voor Volkskunde op de Kraanlei te Gent - en dat bedrag werd op Uw rekening gezet.

De prijsuitreiking zelf bestond uit turnoefeningen, zang en dichtwerkjes of er werd iets gespeeld door het muziekkorps van de weesjongens. Dat was dan in de zaal opgesteld "en gradin" (Fig. 12c). Daar was altijd heel veel volk. Heel wat personaliteiten waren daarop uitgenodigd en de apotheose van die zondagmorgen was de uitreiking van de "Gouden Medaille". Dat was een eremedaille van de stad, toegekend aan een verdienstelijke kwekeling, die zich had onderscheiden gedurende zijn verblijf in de instelling door zijn voorbeeldig gedrag,

Fig. 12a. "Gouden medaille" van het Stedelijk Jongensweeshuis te Gent. Ø 55 mm, h 80 mm verguld koper. Hol : dit is duidelijk een oorlogsproduct! Recto : Het wapenschild v.d. stad met devies "Fides et Amor, twee palmtakken en de tekst : "Jongens Weezengesticht Gent". Verso : "Orde en / goed gedrag / EERSTE PRIJS / TOEGEWEEZEN AAN / Storme JEROME / 6 Oogst 1944" (Verz. J. Storme).

zijn vlijt en zijn houding. Meestal was dat een jongen die weldra het weeshuis zou verlaten. Men verliet toen het weeshuis op 18-jarige leeftijd. Dat was dan wel iets dat men zo ongeveer op voorhand wist, maar dan moest hij natuurlijk op zijn tellen passen, want als hij iets "mispikkelde", was er veel kans dat hij naast die medaille greep." Iedereen wist zo ongeveer wie dat ging zijn zonder dat dat officieel meegedeeld werd. Je moet bedenken dat er niet zoveel jongens waren die het weeshuis verlieten tussen juli en december. Dat waren er hoogstens 3 à 4. Het ging hem dus uiteindelijk maar tussen enkele kandidaten. De weesjongens waren nu ook zo geen "heilige mannekens" dat er nooit eens iets misliep. Sommigen die bij een patroon werkten vlogen al eens buiten op hun werk omdat ze al eens iets uitgespookt hadden of omdat ze te laat kwamen. Daar werd wel geen boekhouding van gehouden, maar zo'n feit was dan toch genoeg om geen kandidaat meer te zijn voor die gouden medaille.

Ik kreeg die toen ik in 1944 afstudeerde aan de Rijksnormaalschool. Dan kregen we ook veel geschenken. Ik herinner me nog dat ik bvb. veel boeken kreeg en dat er een dame was die nogal welvarend was omdat haar man een groot ondernemer was die werkte aan de "Atlantic-Wall" en die mij op een ze-

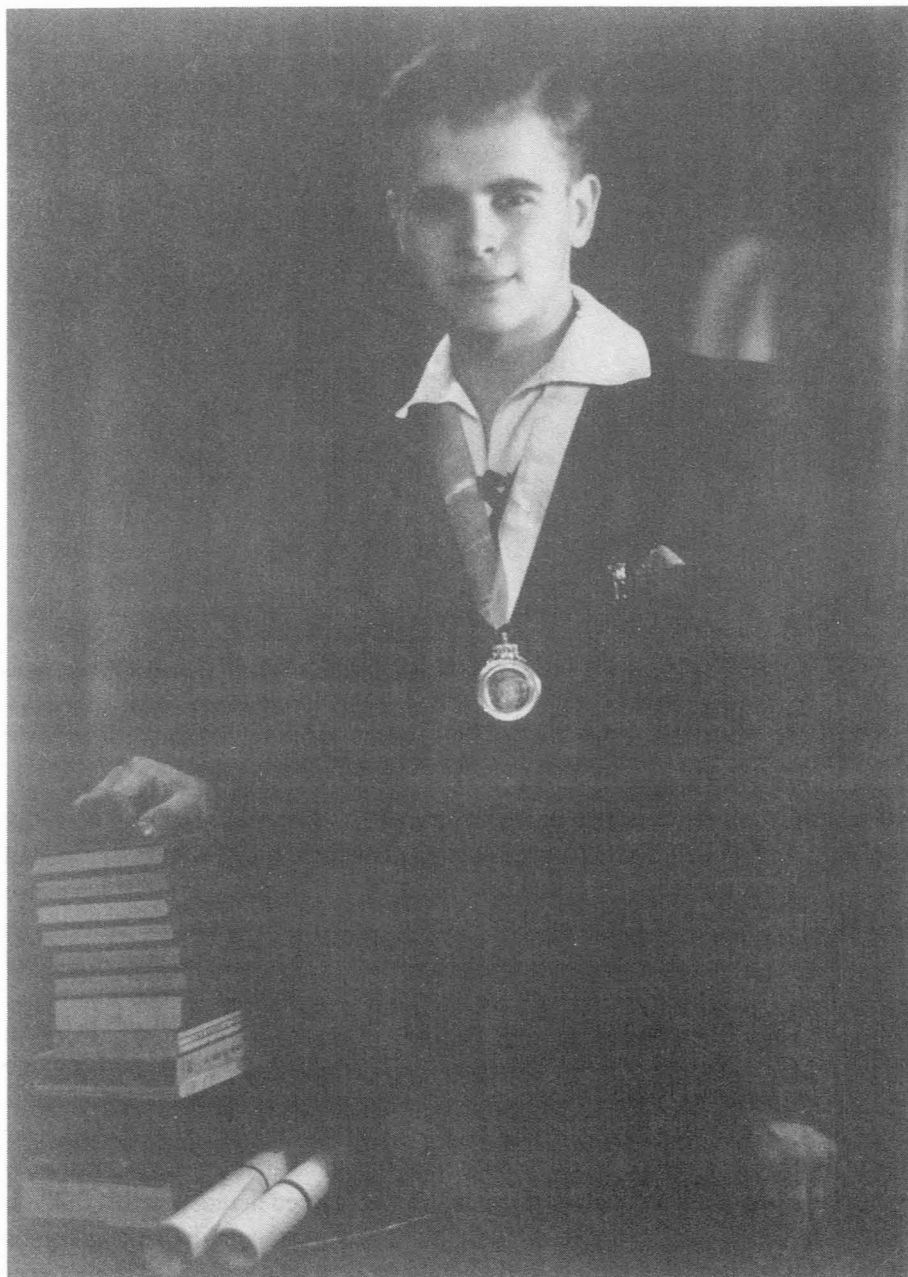

Fig. 12b. Jérôme Storme ontving op 6 augustus 1944 de "gouden medaille" voor orde, goed gedrag en vlijt in het Stedelijk Jongensweeshuis op de Martelaarslaan te Gent. Foto "L. Besbrugge FOTOGRAAF Korte Dagsteeg, 4 - Gent - De plaat wordt voor nabestelling bewaard Verboden nadruk H.R.G. 238.02" Reproductie fotoburo Bodenghien. Verzameling Eddy Levis.

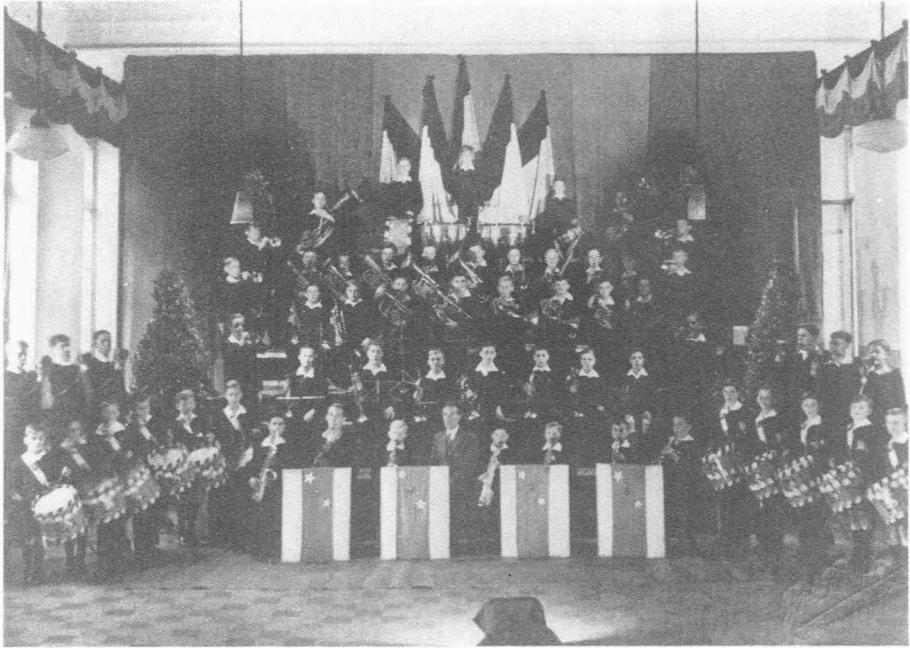

Fig. 12c. "'t Muziek van de Kulderkes" opgesteld "en gradin", zoals zij op feestelijke gelegenheden in het Jongensweeshuis te Gent te horen en te zien waren, zo ook op de prijsuitreiking. Fotograaf "Joseph Buyens Gand Ch. d. Swynaerde 185". Familiearchief Jérôme Storme. Reproductie Fotoburo Bodenghien. Verzameling Eddy Levis.

ker ogenblik geluk wenste en mij 1000 fr. in de handen stak. Dat was vreselijk veel geld. Ik ben bvb. daarna aan de stad gaan werken voor 1.450 fr. per maand dat is nu 20 keer meer dat was dus zoiets van 20.000 fr. dat ze me gaf! Daarmee kon ik dan mijn schulden afbetalen, want in die tijd moesten alle kosten van mijn studies, zoals boeken enz... terug betaald worden. Die dag heb ik zoveel geld her en der gekregen, dat ik die schulden toch grotendeels kon delgen.

Voor wat die geschenken betrof : het was natuurlijk oorlog nietwaar... Ik kreeg veel boeken, zeker een halve meter, ook omdat ik ze zelf gevraagd had. Zo heb ik voor een bepaald bedrag boeken mogen kiezen in de boekhandel Rombaut-Fecheyr op de hoek van de Kouter en de Vogelmarkt. Heel veel had je daar eigenlijk niet te vragen. Wegens de oorlogsomstandigheden was een nieuw hemd bvb. uitgesloten, alhoewel ik toch een paar tweedehands kledingstukken gekregen heb die niet meer in de handel te krijgen waren en die ze nog ergens liggen hadden. Men kon toen zelfs in die tijd met het geld in de handen niet veel meer bekomen.

Een anecdote is bvb. dat men de Brabançonne niet mocht spelen maar men loste dat dan zo op, dat men een muziekstuk zodanig speelde dat je het gevoel had : kijk, ze zijn bezig met de Brabançonne te spelen en op het moment dat je dacht dat het dat was, was het eigenlijk iets anders dat men speelde! Dat was

wel een indrukwekkende gebeurtenis die ik nog steeds meedraag. Mijn broer Georges heeft daar ook de gouden medaille behaald, maar dan wel een vijftal jaar later. Op zo'n feestelijke zondag werd er na die prijsuitreiking eigenlijk niet veel meer gedaan. Men mocht dan met familie of zo mee op uitstap. Er waren daar wel afgevaardigden van de dekenij Akkergem, van de Weesjongensbond, van de Openbare Onderstand, enz... Die mensen hebben er dan voor gezorgd dat ik niet naar Duitsland moest gaan werken, want België was toen nog niet bevrijd, door mij als bediende aan te stellen in het Lousbergsgesticht tot na de bevrijding.

Ik herinner me nog dat op de prijsuitreiking in het weeshuis de directeur toch wel een beetje met de borst vooruit liep omdat een van zijn jongens het tot onderwijzer gebracht had. Ik heb daar dan blijkbaar de stoot gegeven, want mijn broer is dan vijf jaar later ook onderwijzer geworden. Een andere leerling, Marcel Hannap heeft ook verder gestudeerd. Die is zelfs naar de universiteit geweest als hij al uit het weeshuis was en die is leraar geworden. Maar dit was niet zo de traditie. Vroeger waren er wel enkele weesjongens die het tot ingenieur brachten of commandant van de brandweer van Brussel. Er is er zelfs een bij die het tot bankier gebracht heeft want die heeft nog achteraf een schenking gedaan om een moderne keuken in het weeshuis te installeren. Ik was daar zo'n beetje een witte merel, ik mocht daar op een kamer apart studeren, ik mocht mij vrij bewegen, ik werd daar niet onderworpen aan een strenge controle.

Om U zowat mijn "leercarrière" te schetsen moet U het volgende weten. Mijn vader was een rusteloos man en die verhuisde elk jaar. Mijn vrouw lacht daar nog altijd mee als we ergens voorbij komen dat ik dan zeg : "Kijk, hier ben ik nog naar school geweest en hier ook, en daar heb ik nog gewoond en hier ook..." Ik kan je een hele reeks Gentse scholen opnoemen, zowel katholieke als stadsscholen, waar ik nog naar school geweest ben. Dan is mijn moeder gestorven en zijn we een beetje op de dool geweest, in kloosters en zo en dan zijn mijn twee broers opgenomen in het jongensweeshuis maar ik mocht niet mee omdat ik te oud was. Ik was toen al 14 jaar en men beschouwde dat al als iemand die kon werken. Maar toen de oorlog naderde heeft men voor mij toch een uitzondering gemaakt omdat mijn twee broers in het weeshuis zaten. Ik had de vierde graad uitgedaan bij de broeders op Oostakker en zat van 1939 tot 1945 in het weeshuis. Toen ik daar toekwam moest ik bij Dhr. De Praeter komen die mij vroeg : "Wat wilt gij worden?" Ik zei "Drukker." - "Het is goed", zei hij "we zullen U naar de vakschool sturen. Dat was achter de hoek. 's Namiddags riep hij mij al weer bij zich. Hij had er eens over nagedacht en hij zei : "Zou je niet willen verder studeren?" En ik wou dat wel. "Ik zal U naar de "Van Monckhovenschool sturen". 's Anderendaags moest ik weer bij hem komen en hij zei : "Ik heb er over nagedacht, ge moet naar de Van Monckhovenschool niet gaan ik zal U naar het Laurent Instituut in de Onderstraat stu-

ren". Ik heb daar het 9de leerjaar uitgedaan. Ik was er de vierde. De eerste drie gingen verder naar de normaalschool en die vroegen mij waarom ik niet meeding. Ik heb toen mijn aanvraag gedaan aan de Commissie van Openbare Onderstand en dat was in orde. Ik heb toen 4 jaar Rijksnormaalschool gedaan in de Karel Lodewijk Ledeganckstraat te Gent en ik heb daar in 1944 mijn diploma behaald.

Na die korte periode in het Lousberghsgesticht begon ik na de bevrijding in de stadsschool Jacob Van Maerlantstraat, dan ging het naar de Palmboomstraat, dat is de huidige Slinke Molenstraat, dan de Lagere Oefenschool in de Ledeganckstraat, ik ben dan ook nog turnleraar geweest in de Lagere Hoofdscholen van het Stedelijk Onderwijs, dan ging het weer als onderwijzer naar de Grensstraat. Ik was toen 33 jaar en op een zekere dag komt de inspecteur bij mij met het verzoek mijn aanvraag te doen als directeur. We schreven toen 1959. Ik zei : "Mijnheer de inspecteur, ik ga me niet belachelijk maken." Het was toen de mode dat men pas directeur werd als "fin de carrière" zo om en nabij de 50 à 55 jaar. Maar hij bleef aandringen en uiteindelijk heb ik het dan toch gedaan, ook op aandringen van mijn vrouw. Ik was de vierde en er waren slechts 3 plaatsen, maar toen ik terug kwam van reis mocht ik wegens het plots overlijden van de directeur van het schooltje van het weeshuis in de dreef ernaast, beginnen. Daar gingen de kinderen uit de buurt naar school, maar ook de weesjongens die lager onderwijs volgden. Het was wel een opdracht met klas. Daarna heb ik de school van de Wasstraat gekregen, waar ik gebleven ben tot aan mijn op ruststelling in 1978. Ik heb er altijd graag gestaan. Het was ook een volksschool met op een bepaald moment toch 420 kinderen!

AANVULLING

Bij de eerste reeks persoonlijke getuigenissen in deel III onder nr. 2 verscheen het interview met mijn moeder, mevr. Yvonne Maes. Door vergetelheid werd de nageschiedenis van de verdere studies en de beroepsloopbaan niet weergegeven. Zij volgt hierna : Yvonne Maes volgde 3 jaar les aan de Stedelijke Handelsschool voor Juffrouwen na de 4de graad. Toen was die nog niet op de Coupure maar in de Nieuwenbosstraat. Daar behaalde zij het diploma van steno-dactylografe. Eerst werkte ze 5 jaar in die functie bij de "Laboratoires Flandria" in de Kwaadham, waar medicijnen voor apothekerijen verdeeld werden. Ondertussen zat zij niet stil en volgde nog avondschool voor Franse en Nederlandse stenografie en zondagsschool in de English-Club en de stadsschool Bevelandstraat voor Frans. In de Volkshogeschool, onder de toenmalige directie van de illustere Gentenaar - schrijver Achilles Mussche, werd een vervolmakingscursus Nederlandse stenografie gevolgd.

Daarna kwam ze bij de firma "Vynckier Gebroeders" op de Nieuwe Vaart

in dienst. Omstreeks 1970 werd ze daar diensthoofd van de dactylografie. In 1975 ging ze op rust.

Eddy LEVIS
('t vervolgt)
